

ÜNİTE 1

Uluslararası Politikanın Temel Kavramları Ve Metodolojisi

Uluslararası Politikanın Tanımı

Uluslararası politika, başta devlet olmak üzere uluslararası sistemde tanımlı temel aktörlerin birbirleri ile girdikleri politik ilişkileri inceleyen bir alt disiplindir ve tüm uluslararası aktörlerin davranışlarının tanımlanması, açıklanması ve öngörülebilmesi ile ilgilenen uluslararası ilişkiler disiplininin çalışma sahasında yer almaktadır. Uluslararası ilişkiler uluslararası aktörlerin politik davranışları, kültürel ilişkileri, spor aktiviteleri, yardım kampanyaları, ekonomik ilişkiler ve uluslararası hukukun gelişmesine dair faaliyet gösterirken uluslararası politika bu ilişkilerin sadece politik boyutu ile ilgilenmektedir.

Tarihsel açıdan Kutsal Roma Germen İmparatorluğu'nun Alman prensliklerinin egemenliklerini tanımasıyla sonuçlanan ve Otuz Yıl Savaşlarını sona erdiren Westphalia Antlaşması (1648) ulus devletin ortaya çıktığı anlaşma olarak kabul edilir. Bu tarihten itibaren gerçek anlamda bir "uluslararası" kavramından bahsedilmeye başlanabilir. Politika bilimi açısından devlet, sınırları belirlenmiş bir ülke üzerinde, yerleşik bir insan topluluğunun egemenlik yetkisine sahip bir iktidar tarafından yönetilmesi ile ortaya çıkan politik bir kurumdur. Devletin ülke, egemen iktidar ve insan topluluğu olmak üzere üç temel unsuru vardır.

Westphalia Antlaşması'ndan önce de insan topluluklarının yerleştikleri pek çok ülke mevcut olmakla birlikte bu antlaşma ülkeler üzerindeki iktidarların egemenliklerini tanımak vasıtasıyla devrimci bir gelişmeye işaret eder. Egemenlik kavramı ilk olarak 1576'da siyaset filozofu Jean Bodin'in Devlet Üzerine Altı Kitap isimli eserinde tanımlanmıştır. Bodin'e göre egemenlik "bütün vatandaşlar ve tebaa üzerinde kanunla kısıtlanmayan, sınırsız, mutlak ve en üstün iktidar"dır. Devletlerin, ülkeleri üzerinde tam egemen birimler oldukları ilkesi, aralarındaki ilişkilerin de hukuki olarak düzenlenmesi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Günümüzde uluslararası hukuk kurallarının ortaya çıkmasında en önemli düşünür Hugo Grotius olmuştur. Grotius, devlet egemenliğinin tanımlanmasında ve bu egemenliğin sınırlarının belirlenmesinde çoğu günümüzde de aynen uygulanan temel ilkeler geliştirmiştir. Açık denizlerin serbestliği ilkesi, deniz hukukunun gelişmesinde temel referans olmuştur. Grotius, diplomatların akredite oldukları devletlerde yargı bağımsızlığına sahip olmaları gerektiğini öne sürmüştür. Bu ilke, diğer tüm diplomatik kuralların da şekillendiği 1815 Viyana Kongresi ile bir uluslararası hukuk normu hâline gelmiştir.

Uluslararası politikanın önemli alanlarından biri olan diplomasi, uluslararasındaki müzakere ve ilişkilerin temsilciler aracılığıyla yürütülmesinin yanısıra bu ilişkileri analiz eden bilim olarak tanımlanır. Diplomasi biliminin gelişiminde Niccolo Machiavelli, Francesco Guiccardini, Hugo Grotius, Richelieu, Abraham de Wicquefort, François de Callieres ve Ernest Satow gibi pek çok önemli düşünür ve devlet adamının etkisi olmuştur.

Tarihsel Açıdan Uluslararası Politika

Westphalia Antlaşması ile egemenlik hakları tanınmış devletler, Viyana Kongresi ile aralarındaki ilişkilerin niteliğini belirleyerek yeni bir uluslararası düzen oluşturmuşlardır. Avrupa Uyumu olarak adlandırılan bu sistemin temel ilkeleri, yasallık ve uluslararası iyi geçinme ilkeleridir.

19. yüzyılda barış zamanı konferanslar yöntemi ile Avrupa kıtası içindeki sorunların bir kısmı tartışılarak çözüme ulaştırılabilmektedir. Ancak yine de milliyetçiliğin ve onun siyasal düzeni olan liberalizmin yayılması engellenememiştir. Bu uyumu bozan gelişme, 1830'da Belçika'nın bağımsızlığını ilan etmesi olmuştur. İngiltere'nin Fransa'ya yakınlaşması ile sonuçlanan bu bağımsızlık ilanının ardından Polonya'da başlayan milliyetçilik isyanının Rusya tarafından kanlı yöntemlerle bastırılması Avrupa'da milliyetçilikler çağını başlatmıştır. 1830 ve 1848 devrimleri, Fransız devriminin milliyetçi ve liberal fikirlerinin tüm Avrupa halkları tarafından sağlam biçimde içselleştirilmesini sağlamıştır. Osmanlı Devleti'nin Balkanlar'daki topraklarında Yunanistan devletinin (1829) kurulmasına neden olan bu süreç, Avrupalı güçlerin Latin Amerika'daki kolonilerini de etkilemiştir. Latin Amerika'da kolonilerini kaybeden Avrupa'nın büyük güçleri, 1840-1860 arasındaki dönemde kayıplarını Uzakdoğu'yu sömürgeleştirerek kapatmaya çalışmışlardır. Çin ve Japonya'nın sömürgeleştirme süreçlerine ABD' de katılmıştır. Çin'deki sömürgeleştirme girişimine karşı çıkan Taiping ve Boxer ayaklanmaları ülkenin Fransız-İngiliz sömürgesi olması gerçeğini değiştirmemiştir. ABD'nin Japon limanlarını ticarete açma baskısı da iki yüzyılı aşkın bir süredir devam eden Tokugawa Şogunluğu'nun yıkılmasına neden olmuştur. Ancak 1868'de iktidara gelen imparator Meiji, ülkeyi otuz yıl gibi kısa bir sürede modern bir devlete dönüştürmüştür. 1894'de Çin'i yenerek Kore'yi ele geçiren Japonya, 1904- 1905 savaşında Rusya'yı yenerek sömürge çağında doğulu bir devletin batılı bir devleti yenemeyeceği efsanesini yıkmıştır. Benzer şekilde 1857'de İngiliz sömürgesi olan Hindistan'da da yabancılara karşı başlayan ayaklanma orta vadede bağımsız Hindistan devletinin kurulmasının fitilini ateşlemiştir.

Sömürge mücadelesindeki en önemli gelişme Almanya ve İtalya'nın ulus devletlerini kurmayı başarmaları olmuştur. Alman prenslikleri 1819'dan 1836 yılına kadar Alman devletinin ilk aşaması olan Zollverein'i kurmuşlardır. 1862'de Prens Ottovon Bismarck'ın Prusya şansölyesi olmasıyla Alman birliğinde önemli bir aşama daha gerçekleşmiş ve Demir Şansölye olarak tanınan Bismarck Avrupa'daki politik gelişimlerden yararlanarak Avusturya dışındaki tüm Alman prensliklerini Prusya etrafında birleştirmiştir. 18 Ocak 1871'de Versailles Sarayı'nda I. Wilhelm'e Alman imparatorluk tacının giydirilmesiyle Alman Ulusal Birliği resmen kurulmuştur. Almanya gibi uzun yüzyıllar kent devletleri biçiminde örgütlenmiş olan İtalya'da Piemonteli devlet adamı Kont Cavour bir birlik oluşturularak 1861 yılında İtalya Krallığı'nı kurmuştur.

1870 yılında bir Papalık devleti olan Roma'nın İtalya tarafından ele geçirilmesi ile birlik tamamlanmıştır. İtalya ve Almanya'nın Avrupa devletler ailesine dâhil olmasıyla kıtadaki güç dengesinde önemli değişimler meydana gelmiştir.

Güç dengesi sisteminin bozulması ve geleneksel imparatorlukların liberalizmin öngördüğü serbest ticaret önünde bir engel olarak hâlen hayatta olmaları I. Dünya Savaşı'nın patlamasına neden olmuştur. 28 Haziran 1914'te Avusturya Arşidükü Franz Ferdinand'ın Saraybosna gezisi sırasında Bosnalı bir milliyetçi Sırp tarafından öldürülmesi ile başlayan ve dört yıl boyunca üç kıtada devam eden savaş, 9.500.000 insanın ölümüyle o güne kadar yaşanan en kanlı savaş olarak tarihe geçmiştir. İngiltere, Fransa ve savaş devam ederken

ittifaka dâhil olan ABD'nin zaferiyle sonuçlanan savaş, geleneksel imparatorluklar Osmanlı, Avusturya ve Rusya'nın tarih sahnesinden çekilmesine neden olmuştur.

8 Ocak 1918'de ABD Başkanı Woodrow Wilson tarafından ABD Kongre'sinde okunan on dört ilke uluslararası politikanın gelişiminde bir dönüm noktası olmuştur. Serbest ticaretin önündeki engellerin kaldırılması, uluslara self determinasyon hakkı verilmesi, silahlanmanın sınırlandırılması ve anlaşmaların açık yapılmasına ilişkin maddeler yüzyıllardır tartışılan liberal ideallerin savaş sonrası oluşturulacak yeni düzenin anahtarı olacağına da işaretliydi. Bu yeni düzen politika biliminde yüzyıllardır var olan Kantçı ve Hobbesçu felsefe tartışmasında Kantçı görüşlerin hâkim olacağına göstergesiydi.

Thomas Hobbes, René Descartes ve Galileo Galilei gibi önemli filozofların ve bilim adamlarının çağdaşıdır. Eserlerinde politikanın da geometri gibi temel kurallarla çözümlenebileceğini savunmuştur. Cromwell Dönemi İngiltere'sinde iç savaş ve devrim süreçlerine tanıklık etmiş olan Hobbes, politika biliminde kötümser bir gerçekçiliği temsil eder. Hobbes, bir karşı devrimci tutum sergileyerek aristokrasiden yana olmuştur. Leviathan adlı eseri politika biliminin ilk denemelerinden biri olarak kabul edilir. Hobbes'e göre insan kötü yaradılışından ötürü sürekli savaş hâlinindedir.

Hobbes'un aksine insan doğasının iyi olduğunu düşünen Kant'ın evrenselci düşünceleri uluslararası politikada iyimserliği savunur. Kant'a göre insan iyilik arayışı içindedir ve insanların organize olmuş hâli olan devlet de barış arar. Uluslararası politikada idealizmin öncü eserlerinden Ebedi Barış Üzerine Felsefi Bir Deneme isimli eserinde sürekli barışın sağlanması, her şeyden önce ahlaki bir gereklilik olarak tanımlanır. Barışı, hukuku ve bütünleşmeyi hedef alan düşünceleriyle Kant, idealist teorilerin öncüsüdür.

Kimi düşünürler uluslararası politikada geliştirilen teorilerin kökenlerini, ne Hobbes'un kötümser gerçekçiliğinde ne de Kant'ın iyimser idealizmde değil diplomasi ve uluslararası hukukun gelişiminde önemli rol oynayan Hugo Grotius'un akılcılığında ararlar. Nitekim mevcut uluslararası sistemde devletlerin bir üst otorite olmaksızın anarşik bir yapıda var olmalarının yanında, Birleşmiş Milletler'in kılavuzluğunda gelişmekte olan uluslararası hukuk bu iddianın temelini oluşturmaktadır. Özellikle insancıl hukukun ve 1999'da pek çok devlet tarafından imza altına alınan Roma Statüsü ile insanlık tarihinde ilk defa daimi bir Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin kurulabilmiş olması gibi gelişmeler Grotius'un görüşlerini doğrular niteliktedir.

Wilsoncu düşünürlere göre; denizlerde serbestlik, açık diplomasi, serbest ticaret, silahsızlanma, barışı daimi kılacak uluslararası bir örgütün tesisi ve sömürgelerin kendi kaderlerini tayin etmeleri yoluyla bağımsızlıklarına kavuşmaları barışa ulaşmanın tek yoldur. Bu ideallerin gerçekleşmesi amacıyla bir evrensel örgüt kurma fikri, I. Dünya Savaşı sonrasında 1919'da Paris'te toplanan Barış Konferansı'nda ana gündem maddesi olarak görüşülerek kabul edilmiştir. 10 Ocak 1920'de İsviçre'de kurulan Milletler Cemiyeti'nin amacı da barışı korumak ve devletler arasında çıkabilecek anlaşmazlıkları barışçı yöntemlerle çözüme kavuşturarak olası savaşları engellemektir. Cemiyetin kurulmasına ön ayak olan ABD, Senato'dan yeterli oy alamadığı için üye olmamıştır. 1917 yılındaki Ekim Devrimiyle yıkılan Rusya'nın yerine kurulan SSCB de üye devletler tarafından resmen tanınmadığı için 1934'e kadar üye olamamıştır. Türkiye ise başvurusu bulunmadığı hâlde uluslararası barışa katkısı nedeniyle özel bir davet alarak 1932 yılında Milletler Cemiyeti'ne üye olmuştur.

1929 yılında ABD’de ortaya çıkan ekonomik krizin etkisi bütün dünyayı sarmaya başlayınca, uluslararası sisteme hakim olmaya başlayan iyimserlik bozulmuştur. Eylül 1931’de Japonya’nın Güney Mançurya Demiryolunu işgal etmesi; 1934 yılında ise Somali ve Eritre’de askeri yığınak yapan İtalya’nın Etiyopya’daki sivillere karşı kimyasal silahlar kullanarak saldırması Milletler Cemiyeti’nin uluslararası barışın sağlanmasındaki etkisinin test edilmesi için bir fırsattı. Cemiyet her ne kadar bu saldırı karşısında çeşitli ekonomik yaptırımlar uygulamayı kararlaştırmışsa da İtalya’nın faşist diktatörü Mussolini kanlı savaş sonunda kendisini Etiyopya imparatoru ilan edince bu ambargo kararı da resmen kaldırılmıştır. Bu gelişmeler Cemiyet’in ve Kantçı idealizmin, güç ve çıkar arayan Hobbesyen realizme mağlup olduğunun göstergesi olmuştur.

Bir Akademik Disiplin Olarak Uluslararası İlişkilerin Doğuşu ve Metodolojisi

On dokuzuncu yüzyılda politika bilimi hukuk biliminden ayrı olarak gelişmeye başlamıştır. Bunun temel nedenlerinden biri on dokuzuncu yüzyıl boyunca çeşitlenen uluslararası örgütlerin yapı ve etkinliklerini inceleyen bilim adamlarının eserlerinde “uluslararası” kavramına verdikleri önemdir. Bir diğer neden ise Viyana Kongresi sonrası diplomasiğin öneminin ve barışa yönelik katkısının fark edilmesidir. Politika biliminin gelişmesiyle bu alanda çalışanlar diplomasi tarihi konularını incelemeye başlamışlar ve iç politikayla dış politika arasındaki farkları ortaya koymaya başlamışlardır. II. Dünya Savaşı’nın sonuna kadar uluslararası ilişkiler alanında yapılan çalışmalar, politika bilimi ve devletler hukuku bilimlerinden fazla uzaklaşmamışlar ve teorik bir çerçeveye oturtulamamışlardır. Bu nedenle uluslararası ilişkilerin bir akademik disiplin olarak doğuşu I. Dünya Savaşı’nın sonuna, disiplinin teorik gelişimini ise II. Dünya Savaşı’nın sonuna tarihlendirilebilir.

Edward Hallett Carr’ın 1939 yılında yayınladığı Yirmi Yıl Krizi adlı kitabı politika biliminden bağımsız olarak uluslararası ilişkilerin bir akademik disiplin olarak ortaya çıkışını müjdeleyen eser olarak kabul edilir. Kitap, I. Dünya Savaşı sonrası gelişmelerden Milletler Cemiyeti’ni kuran Wilsoncu liberal dünya görüşünü sorumlu tutarak, “ütopyacı” olarak damgaladığı idealistleri suçlamaktadır. Kant’tan bu yana hiçbir düşünür kendilerini idealist olarak tanımlamamışken Carr, onlar için ürettiği bu kavramla uluslararası ilişkilerin ilk tartışma kuşağını başlatmıştır. Carr’a göre uluslararası sistemde savaşın nedenini anlamak ancak güç dağılımındaki eşitsizliğin doğru şekilde analiz edilmesi ile mümkündür. Güç peşinde koşma gerçeğini göz ardı eden idealist yaklaşımlar, savaş sonrası dönemde mevcut statükodan rahatsız olan revizyonist devletlerin çıkarları ile çelişmiş bu da yeni ve büyük bir savaş kaçınılmaz hale getirmiştir. Carr’ın bu öngörüsü kitabın yayımlandığı yıl II. Dünya Savaşı’nın başlaması ile gerçekleşmiştir.

Uluslararası ilişkiler bir akademik disiplin olarak idealizm-Realizm tartışmasından doğmuştur. Carr’dan sonra George Schwarzenberger 1941 yılında yayımlanan Güç Politikası isimli kitabında, güç kavramının uluslararası politikadaki üstünlüğünü vurgulayarak hukuk ve ahlaki normların ancak uluslararası politikanın tali kavramları olabileceğini savunmuştur. Uluslararası ilişkilerde Realist teorinin gerçek kurucu babası Hans J. Morgenthau’dur. II. Dünya Savaşı’nın sona ermesinin hemen ardından 1949 yılında basılan kitabı Uluslararası Politika’da Morgenthau Klasik Realizmin temel ilkelerini saymıştır. Ona göre politikanın kökleri insan doğasında bulunan nesnellikte gizlidir ve odak noktası ise güç terimi ile ifade edilen çıkar kavramıdır. Morgenthau başarılı bir politikanın uygulanmasında

ahlakilik ve gerçeklik arasında sürekli bir gerilim olduğunu bildirir. Devletler güç peşindedir ve bunu elde etmek için kimi zaman evrensel ahlaki kriterleri göz ardı edebilirler. Bir devletin politikalarının en temel saiki bekâ arayışıdır. Bekâsını gerçekleştirmek isteyen devlet sürekli olarak askeri güç arayışı içinde olacaktır. Askeri güç arayışı için yürütülen politikayı yüksek politika olarak tanımlayan Morgenthau, başta ekonomi olmak üzere, diğer tüm alanlarda geliştirilen politikayı düşük politika olarak tanımlar. Morgenthau'dan sonra Nickolas Spykman ve George F. Kennan gibi düşünürler de Klasik Realizme katkıda bulunmuşlardır.

Güç, çıkar, bekâ ve anarşi kavramları Klasik Realizmin temel kavramlarıdır. Geleneksel teoriler- Klasik Realizm ve idealizm- devletlerin mutlak bir egemenliğe sahip olduklarına ve aralarındaki ilişki sonucu ortaya çıkan sistemin anarşik doğasına işaret eder. Grotius ise uluslararası ilişkilerin temelde anarşik olduğunu fakat mantık, ortak çıkarlar ve barışçı eğilimler üzerine kurulu bir uluslararası hukuk ortaya çıkmasıyla anarşinin ortaya çıkarabileceği savaşı eğilimlerin aşılabileceğini iddia ediyordu.

Uluslararası politika bir akademik disiplin olarak ortaya çıkıp üniversitelerde uluslararası ilişkiler veya uluslararası politika isimli bölümler kurulmaya başladıktan sonra, bu disiplindeki akademik literatürde büyük bir gelişme ortaya çıkmıştır. Günümüze kadar uluslararası politikanın gelişimine katkıda bulunan tartışma kuşakları şöyle sıralanabilir:

1. Klasik Realizm-idealizm tartışması: 1930'lar.
2. Gelenekselcilik-Davranışçılık tartışması: 1960'lar.
3. Neorealizm-Neoliberalizm tartışması: 1980'ler.
4. Rasyonalist teoriler-reflektivist teoriler tartışması: 1990'lar.

1960'lara gelindiğinde Karl Deutsch, David Singer, James Rosenau ve Morton Kaplan'ın öncüsü olduğu davranışçılar, klasik realistler ve idealistleri gelenekselci olmakla itham edip onların kullandıkları yöntemlerin bilimsel olmadığını iddia ettiler. Onlara göre gelenekselci yaklaşım uluslararası politikada meydana gelen olayları betimleme, açıklama ve tahmin yoluyla ele almakta ve böylece öznel yorumlara ulaşmaktadır. Davranışçılara göre ise istatistiki veriler, sayısal analiz teknikleri ve yeni kullanıma girmeye başlayan bilgisayarlar kullanılmadan üretilen bilginin bilimselliği şüphe götürür. Kantitatif veriler kullanılarak ve değişkenleri sayısallaştırarak formel hipotezlere ulaşmak Davranışçılar için çok önemlidir.

Davranışçı ekolden David Singer 1961 yılında kaleme aldığı "Uluslararası ilişkilerde Analiz Düzeyi Sorunu" isimli makalesinde, oldukça geniş bir çalışma alanına sahip olan disiplininin nasıl incelenmesi gerektiği sorusunu gündeme getirmiştir. Holsti ve Frankel uluslararası ilişkiler incelemesinin birey, devlet ve sistem olmak üzere üç analiz düzeyinde yapılabileceğini belirtir. Rosenau'ya göre ise ulusal, bölgesel ve küresel olmak üzere üç analiz düzeyi vardır.

Soğuk Savaş ve Sonrasında Uluslararası Politika

İkinci Dünya Savaşı İtalya, Almanya ve Japonya'dan oluşan Mihver devletlerinin müttefiklere yenilmesi ile sonuçlanmıştır. Kızılordu Berlin ilerlemesi sırasında Polonya'yı istila edip Balkanlar'ı da işgal etmiştir. Bu coğrafyada daha sonra Varşova Paktı üyelerini oluşturacak

Sovyet uydu sosyaliŝt rejimler kurulmuştur. Japonya'nın teslim olması ise çok daha trajiktir. 6 Ağustos 1945'te ilk atom bombası Hiroŝima'ya, ikincisi de üç gün sonra

Nagazaki kentine atılmıŝtır. 100.000 insanın ölümüyle sonuçlanan bu dehŝet verici olay savaşın sonunu getirmiştir.

Savaş sonrası ortaya çıkan yeni dünya uluslararası politikada gevŝek çift kutuplu sistem olarak tanımlanmaktadır. Yirminci yüzyılın ikinci yarısında İngiltere'nin küresel gücü azalmıŝ, Batı dünyasının liderliği tamamen ABD'ye geçmiştir. SSCB ise savaş sürecinde kendi nüfuz alanına dâhil ettiği ülkelerin liderliğini üstlenerek yeni bir kutup olarak ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu yeni uluslararası sistemin gevŝek olarak adlandırılmasının nedeni ABD ve SSCB'nin öncülüğünü yaptığı kamplarda pek çok devlet kutuplaŝmıŝ olmasına rağmen, pek çok ülkenin de bu iki kampta yer almamayı baŝararak Bağlantısızlar ismiyle nc bir yolu talep edebilmiŝ olmalarıdır.

Soğuk Savaş dönemini betimlemekteki baŝarısı nedeniyle güncelliğini hiç kaybetmeyen teori Neorealizmdir. Neorealizmde yapısal anlamda anarşik bir uluslararası sistemin var olduğu ve bahsi geçen sistemin ise tek tek devletlerin dış politikalarının bir toplamından ibaret değil, tüm devletlerin etkileŝimi ile ortaya çıkan bir yapı olduğu savunulmaktadır. Klasik Realizmin aksine Neorealizm devletlerin gerçek amacının güç elde etmek değil güvenliklerini sağlamak olduğunu iddia eder. 1960'lı yıllarda Marksist ve Liberal Kurumsallaŝmacı teorilerin, Realist teorisinin ekonomiyi güvenlik konularına göre ikinci planda gören yaklaŝımını eleŝtirmeleri zerine Neorealizm, devletin uluslararası politikadaki temel aktör olma pozisyonuna tekrar vurgu yapmıŝtır. Neorealizmin uluslararası politikaya yaptığı bir diğer önemli katkı geliŝtirdięi hegemonya kavramıdır. Soğuk Savaş dönemini en iyi resmeden teori olan Neorealizm ABD ve SSCB'nin bu dönemdeki politikalarını sistem içinde hegemonya oluŝturma çabası olarak tanımlamıŝtır.

SSCB'nin Aralık 1991 tarihinde dağılması ile Soğuk Savaş sona ermiŝtir. Keza bu devletin 1979'da Afganistan'ı iŝgalinin ardından hızla g kaybetmesi ve 1980'li yıllarda Doğu Avrupa'da sosyaliŝt rejimlerin okmesi, Soğuk Savaş sona ermeden yeni teorik tartıŝmaların baŝlamasına neden olmuştur. Reflektivist olarak tanımlanan bu teoriler Eleŝtirel teori, Postyapısalcılık ve Sosyal İnŝacılıktır. Soğuk Savaşın sona ermesiyle gevŝek iki kutuplu sistemde sona ermiŝtir. ABD'nin uluslararası sistem içinde en önemli hegemonik güç olarak kalmasının ardından kendine özgü bir yapı olan Avrupa Birliği'nin yanı sıra BRICS devletleri gibi bölgesel aktörler g kazanmaya başlamışlardır.